

बेटी बचाओ बेटी पढ़ाओ

ऑपरेसनल मैनुअल

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ

ਓਪਰੇਸ਼ਨਲ ਮੈਨੂਅਲ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਤਿ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਜ਼ੁਬਿਨ ਇਰਾਨੀ

ਮਾਨਯੋਗ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ

ਸਾਲ 2025 ਤੱਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, "ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ (BBBP)" ਸਾਡੀ "ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ" ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੀ ਬ੍ਰਾਂਡ ਇਕੁਇਟੀ ਇੱਕ ਉਪ-ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ "ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਬਚਾਓ" ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁ-ਖੇਤਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਠੋਸ ਲਾਭਾਂ ਲਈ।

'ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ' ਦੀ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ/ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਖੇਤਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂਕਰਨ ਮੈਨੂਅਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

“ਇਹ ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ/ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਲਈ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ।

ਡਾ. ਮੁੰਜਪਾਰਾ ਮਹਿੰਦਰ ਭਾਈ

ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ

ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਪਣਯੋਗ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ!

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰੀਏ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੰਪੱਤੀ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ 'ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੀਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਾਂਗੇ, ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੀਂ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਓਨਾ ਹੀ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ' ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਟੀਚੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ।।

ਸ਼੍ਰੀ ਇੰਦਰਵਰ ਪਾਂਡੇ

ਸਕੱਤਰ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਬਲ ਉਪ-ਸਕੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਡ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ-ਮਾਲਕੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨ।

ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪ-ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੈਨੂਅਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਨੂਅਲ ਸੂਚੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਨ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਕਈ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਨੂਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ, ਸਿਵਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ MWCD ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂਅਲ ਬਾਰੇ

ਇਸ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸੰਚਾਲਨ ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੀ ਸੌਖ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਪਿਛੋਕੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਕੀਮ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੈਨੂਅਲ (ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਕਾਰਵਾਈ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ! (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ)

ਇਸ ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲ ਭਰ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਮਲਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੀਨਤਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ	v
ਸਮੱਗਰੀ -	vi
ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ	vii
ਮੈਨੂਅਲ ਬਾਰੇ	viii
ਜਾਣ-ਪਛਾਣ	2
ਉਦੇਸ਼	2
ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੈਨੂਅਲ	3
ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ	3
ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਚਾਰ (SBCC)	4
ਭਾਰੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ	5
ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ	6
ਨਵੀਨਤਾ	6
ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਐਕਸ਼ਨ	8
ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੈਲੰਡਰ	12
ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੈਨੂਅਲ	13
ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚਾ	13
ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ	13
ਰਾਜ ਪੱਧਰ	13
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ	13
ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ	14
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ	15
ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼	15
ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (MIS)	16
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ	16
ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਟੈਮਪਲੇਟ	16
ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਆਡਿਟ	16
ਅਨੁਲੰਗ	17
ਅਨੁਬੰਧ - I ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ	17
ਅਨੁਬੰਧ - II ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ	23
ਅਨੁਬੰਧ - III ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ	24
ਅਨੁਬੰਧ - IV ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਟੈਮਪਲੇਟ	26
ਅਨੁਬੰਧ - V ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ	27
ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਲ 918 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ SRB ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ @ ` 40 ਲੱਖ/ ਰੁਪਿਆ	27
ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਸੇਵਿੰਗ SRB ਦੀ ਸੂਚੀ 918 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ 952 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ @ ` 30 ਲੱਖ/ ਰੁਪਿਆ	32
ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਸੇਵਿੰਗ SRB ਦੀ ਸੂਚੀ 952 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ @ ` 20 ਲੱਖ/ ਰੁਪਿਆ	43

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ (ਬੀ.ਬੀ.ਬੀ.ਪੀ) ਯੋਜਨਾ 22 ਜਨਵਰੀ, 2015 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ (CSR) ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 15ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਕੀਮ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੰਬਲ ਉਪ-ਸਕੀਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਚਲਾਈ/ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਕੀਮ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 405 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਹੁਣ ਬਹੁ-ਖੇਤਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਤਮਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਪਹੁੰਚ, ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਿਜ਼ੋਨਟਲ ਤੇ ਵਰਟੀਕਲ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਕੀਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ:

- ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ (SRB) ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ,
- ਸੰਸਥਾਗਤ ਜਣੇਪੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ 95% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ,
- ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ 1% ਵਾਧਾ ਐਂਟੀ-ਨੇਟਲ ਕੇਅਰ (ANC) ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ
- ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ, ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਾਂਕਣ ਵਿੱਚ 1% ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਲੜਕੀਆਂ/ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਗੁਨਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ।
- ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹਵਾਰੀ ਸਫਾਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ (MHM) ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟ ਬੈਨੀਫਿਟ ਟਰਾਂਸਫਰ (DBT) ਜਾਂ ਪੂੰਜੀ ਸੰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਕੀਮ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ, ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ, ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਐਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਗਤੀਵਿਧੀ ਮੈਨੂਅਲ

ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ (MWCD) ਨੋਡਲ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤਕ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਸੁਝਾਓ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ:

ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਿੰਨ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ:

ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ:

- ▶ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ, SHEW/DHEW ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਇਸ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਸੰਦ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਬਾਰੇ।
- ▶ ਫਰੰਟ-ਲਾਈਨ ਵਰਕਰ - ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ 'ਤੇ AWWs, ASHAs, ANMs, SHG ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- ▶ CBOs, CMOs ਡਾਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਪੀਸੀ ਐਂਡ ਪੀਐਨਡੀਟੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।
- ▶ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਕੇਂਦਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ (DLSA), ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ NGOs, ਦਬਾਅ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਸਮੂਹ।

ਬਾਲ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨਾ

- ▶ ਅਧਿਆਪਕ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ, ਐਸ.ਐਮ.ਸੀ., ਡੀ.ਈ.ਓਜ਼ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ।
- ▶ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ NYK, NSS, ਭਾਰਤ ਸਕਾਊਟਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ
- ▶ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਅਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ (ਐਮ.ਪੀ., ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਪੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰ)।
- ▶ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਜੇ ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- ▶ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ- ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਆਧਾਰਿਤ ਕਲੱਬਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ, ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ 'ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ।
- ▶ ਲਿੰਗ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ
- ▶ ਬੱਚੇ (ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੇ) ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ

ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਚਾਰ (SBCC)

ਆਊਟਰੀਚ

- ▶ ਲੜਕੇਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੀਪੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਡੀ-ਗੁੱਡਾ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ।
- ▶ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ/ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ।
- ▶ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਵਜੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀ
- ▶ ਲੜਕੇ/ਪੁੱਤ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ
- ▶ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ IEC ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ।
- ▶ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲੀਕਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਰਾਏ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ, ਪੀ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਡੀ.ਸੀ./ਡੀ.ਐਮ ਕਰਨਗੇ।
- ▶ ਹਰ ਸਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲੀਕਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ▶ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ/ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲੀਕਾ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

- ▶ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਕਾਲਤ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਧਾਰਮਿਕ/ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।
- ▶ ਸਥਾਨਕ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼: ਉੱਪਰ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਥਾਨਕ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬਦਲਾਅ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਪੀਅਰ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਮੀਡੀਆ ਕਵਰੇਜ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ▶ ਡੀਸੀ/ਡੀਐਮ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਪੀ ਆਰ ਆਈਜ਼ ਅਤੇ ਯੂ ਐਲ ਬੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ, ਉੱਦਮਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮ ਕੁੜੀਆਂ/ਔਰਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ▶ ਲਿੰਗ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ, ਲਿੰਗ-ਅਧਾਰਤ ਸਮਾਜੀਕਰਨ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ, ਲਿੰਗ-ਅਧਾਰਤ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- ▶ ਸੈਲਫੀ ਵਿਦ ਡੋਟਰਸ' ਵਰਗੀਆਂ ਖਾਸ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।
- ▶ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ/ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸਿਕ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।
- ▶ ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਹ, ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ।

ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ

- ▶ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੇਤੂਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।
- ▶ DCs/DMs ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਸਾਲੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।
- ▶ ਵਿੱਦਿਅਕ/ਖੇਡ/ਸੱਭਿਆਚਾਰ/ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜ/ਵਿਗਿਆਨ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ।
- ▶ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦਿਵਸ/ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲੜੀ ਦਿਵਸ/ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ/ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ/ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਆਦਿ 'ਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਜੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ।
- ▶ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਿਸਾਲੀ ਕੇਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ, ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈਆਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ।

ਨਵੀਨਤਾ

- ▶ ਵਕਾਲਤ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੀ ਦੇ ਜਨਮ ਲਈ ਲੋਹੜੀ ਮਨਾਉਣਾ, ਰੱਖੜੀ ਬੰਧਨ 'ਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਦੇਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ ਆਦਿ।
- ▶ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਚੋਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੇਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

**ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੰਤਰਾਲੇ
ਦੁਆਰਾ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ
ਨਾਂ ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣਾ**

- ▶ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਅਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਾਦੇ ਵਿਆਹਾਂ (ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਵਾਹ) ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ।
- ▶ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।
- ▶ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੇਤੀ/ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ।
- ▶ ਅਕਸ਼ੈ ਤ੍ਰਿਤੀਆ 'ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨਾ।
- ▶ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ/ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ IEC ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਡਿਸਪਲੇਅ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਜਨਤਕ ਇੰਟਰਫੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ।
- ▶ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਈਮੇਲ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਡ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। NIC ਜਾਂ ਰਾਜ/ਯੂਟੀ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- ▶ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਲਿਕਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਲਈ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5 ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਜਾਣ।

ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ

- ⊙ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਟਾਇਲਟ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਸਹੂਲਤ।
- ⊙ ਲਿੰਗ-ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ।
- ⊙ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ।
- ⊙ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ।
- ⊙ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਧਨ-ਕਮ-ਮੈਰਿਟ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਨਵਰਜੈਂਸ।
- ⊙ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜੀਵਨ ਗੁਨਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ।
- ⊙ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕੈਰੀਅਰ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ⊙ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ STEM ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ, ਪਲੈਨੇਟੇਰੀਅਮਾਂ, ਅਟਲ ਟਿੱਕਰਿੰਗ ਲੈਬਜ਼ ਆਦਿ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਦੌਰੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ।
- ⊙ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਹਾਲਾਂ ਅਤੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਝਾਂਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਹਿਲਾ ਪਾਇਨੀਅਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਕਾਲਜਾਂ, ਆਈ.ਟੀ.ਆਈਜ਼ ਅਤੇ ਪੌਲੀਟੈਕਨਿਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ।
- ⊙ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਨੇਟਰੀ ਨੈਪਕਿਨ ਵੈਂਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟਰੀ ਪੈਡ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⦿ ਪੀਸੀ ਐਂਡ ਪੀਐਨਡੀਟੀ ਐਕਟ, ਐਮਟੀਪੀ ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨਾ।
- ⦿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।
- ⦿ ਮਾਹਵਾਰੀ ਸਫਾਈ ਵਿਵਹਾਰ ਸਮੇਤ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕਨਵਰਜੈਂਸ।
- ⦿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਵਾਸਥ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਹਵਾਰੀ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਰਚਾ।
- ⦿ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।
- ⦿ ਸਕੂਲ ਹੈਲਥ ਅੰਬੈਸਡਰ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ।

ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⦿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ (PMKVY) ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਨਾਮਾਂਕਣ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।
- ⦿ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਰਵਾਇਤੀ ਹੁਨਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।
- ⦿ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ।
- ⦿ ਲੜਕੀਆਂ/ਮਹਿਲਾ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ।
- ⦿ ਹੁਨਰ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕਰੀਅਰ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।

ਯੁਵਾ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਯੁਵਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ

- ⊙ ਨਹਿਰੂ ਯੁਵਾ ਕੇਂਦਰ ਸੰਗਠਨ (NYKS) ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ।
- ⊙ ਯੁਵਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਲੋਗੋ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।
- ⊙ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਯੁਵਕ ਸੰਸਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ।

ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ

- ⊙ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ।
- ⊙ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸਫਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਬਣਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵੋਤਮ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਬਰਾਂਡਿਡ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣਾ।
- ⊙ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਤੇ ਅੰਬੈਸਡਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਸ਼ਾਲਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰਨ ਫਾਰ ਗਰਲ ਚਾਈਲਡ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⊙ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਵਪਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਲਈ ਓਪਨ ਸਕੂਲਿੰਗ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਰਮ ਹੁਨਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਹੁਨਰ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਹੁਨਰਹਾਟਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⊙ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਚੈਂਪੀਅਨ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਵਧੇਰੇ ਲਿੰਗੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ।
- ⊙ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਹੈਲਪ ਡੈਸਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- ⊙ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ, ਮਹਿਲਾ ਥਾਣਿਆਂ ਦੇ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਦੌਰੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ

- ⦿ ਸਟੇਟ ਰੂਰਲ ਆਜੀਵਿਕਾ ਮਿਸ਼ਨ (SRLM) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਨਵਰਜੈਂਸ।
- ⦿ ਸਮਾਜਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ।

ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⦿ ਲਿੰਗ ਚੋਣ, ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਾਚ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਓ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ

- ⦿ ਲਿੰਗ ਚੋਣ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਾਚ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਓ।
- ⦿ ਪਾਇਲਟ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਾਲ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਕੂਲ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੋ।
- ⦿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਪੀ.ਆਰ.ਆਈ.) ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ (ਜੀਪੀ) ਵਿੱਚ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।
- ⦿ ਸਾਰੇ GPs ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂਆਂ ਹੱਥ ਫੜੀ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੈਲੰਡਰ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੈਲੰਡਰ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ I ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੈਟ) ਲੜਕੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਾਲੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਹਰ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਰਾਜ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। . ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:

- ▶ ਹਰੇਕ ਕੈਲੰਡਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਥੀਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ/ਵਿਭਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰਿਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਕ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- ▶ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਡੋਮੇਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੈਨੂਅਲ

ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚਾ

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੈਟਅਪ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਢਾਂਚਾ ਹੇਠ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ

ਵੱਡੇ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਖਰ ਕਮੇਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ/ਯੂਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

ਕਮੇਟੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਕੀਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ PMU ਦੁਆਰਾ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੱਥ ਫਾਰ ਵੂਮੈਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ (NHEW) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। NHEW ਦੇ ਦੋ ਵਰਟੀਕਲ ਹਨ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੰਮ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ।

ਰਾਜ ਪੱਧਰ

ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਲ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਲਈ ਬੇਟੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਮੇਟੀ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਸਮਾਜ ਕਲਿਆਣ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ।

ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਮਰਪਿਤ PMU, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਹੱਥ (SHEW) ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਨਵਰਜੈਂਸ/ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ (ਡੀਪੀਓ/ਡੀਡਬਲਯੂਓ/ਡੀਸੀਪੀਓ ਆਦਿ) ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੋਡਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਭਾਗ ਕਮੇਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ IV ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੈਟ)। ਸਿਵਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਸੰਗਠਨ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਰਣਨੀਤਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਰਪਿਤ PMU, MWCD ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੱਥ (DHEW) ਰਾਜ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ/ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ/ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਫਸਰ (ਡੀਪੀਓ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਹੋਣਗੇ। ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ MIS ਨੂੰ ਤਿਮਾਹੀ ਅੱਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ

ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਕੱਤਰ MWCD

- ▶ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਮਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇ
- ▶ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਲੇ
- ▶ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਵਾਈ ਨੂੰ ਔਨਲਾਈਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
- ▶ ਰਾਜ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਓ

ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ

ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕਰਨਗੇ

- ▶ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਮਿਲੇ
- ▶ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ
- ▶ ਕਿਸੇ ਵੀ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਓ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ

ਡੀਸੀ/ਡੀਐਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ

- ▶ ਇੱਕ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਲੇ
- ▶ WCD-DPO, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭਲਾਈ ਅਫ਼ਸਰ (DWO), DCPO ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ
- ▶ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਬਲਾਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ/ਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇ

ਸਿਖਰ ਬਾਡੀ

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹੱਥ

ਕੇਂਦਰੀ ਪੀ.ਐੱਮ.ਯੂ

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਸਟੇਟ ਹੱਥ

ਰਾਜ/ਯੂਟੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੀ.ਐੱਮ.ਯੂ

8 ਕਰਮਚਾਰੀ
▶ 3-4 ਐਡਮਿਨ ਸਟਾਫ

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੱਥ

ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੱਥ

8 ਕਰਮਚਾਰੀ
▶ 3-4 ਐਡਮਿਨ ਸਟਾਫ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ

ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸੰਬਲ ਉਪ-ਸਕੀਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 3.3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 100% ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ V ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤੀ ਵੰਡ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗੀ।

	ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ	ਮੌਜੂਦਾ ਇਕਾਈ	ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 2021-22	ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 2022-23	ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 2023-24	ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 2024-25	ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 2025-26
ਐਸ.ਆਰ.ਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ ≤918	40 ਲੱਖ	405	405	169	169	169	169
ਐਸ.ਆਰ.ਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ >918 and ≥952	30 ਲੱਖ			347	347	347	347
ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ*	30 ਲੱਖ			21	21	21	21
ਐਸ.ਆਰ.ਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨਾਲ >952	20 ਲੱਖ			218	218	218	218
ਕੁੱਲ				755	755	755	755

* ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਕੁੱਲ ਨੰ. 21) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ SRB ਡੇਟਾ ਸਾਲ 2020-21 ਲਈ HMIS 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਵੀ 30 ਲੱਖ ਬਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ SRB ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਕੀਮ 2014-15 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, MoH&FW ਦੇ HMIS ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ SRB 918 ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (WHO) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਿਆਰ 952 ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ SRB ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 918 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ SRB ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਸਾਲ 2020-21 ਲਈ SRB ਦੇ HMIS ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ SRB ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਬੇਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਬਰੈਕਟਸ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ V 'ਤੇ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੰਡ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਫੰਡ ਬਰੈਕਡਾਊਨ (ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ)			
ਐੱਸ. ਨੰ.	ਗਤੀਵਿਧੀ/ਆਈਟਮ	ਬਜਟ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ	ਰਕਮ (ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ)
1.	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ <ul style="list-style-type: none"> • ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ • ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ • ਆਊਟਰੀਚ • ਨਵੀਨਤਾ • IEC ਸਮੱਗਰੀ • ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 	50%	
2.	ਭਾਗੀਦਾਰ ਅਤੇ ਲਾਈਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ	40%	
3.	ਫਲੈਕਸੀ ਫੰਡ	10%	

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਜਨਾ

ਸਾਲਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤਕ ਨਮੂਨਾ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ (ਅੰਕੜਾ I 'ਤੇ ਫਾਰਮੈਟ)।

ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਟ ਐਕਸ਼ਨ, ਹਰੇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਈ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਬਜਟ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ (FY) ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਰਾਜ ਪੱਧਰ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਤਿਮਾਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਡੇਟਾ (ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ) ਦੇਵੇਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨੋਡਲ ਅਫ਼ਸਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ MIS ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਤਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। DPO ਨੂੰ DHEW ਦੁਆਰਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੋਰਟਲ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਮਾਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੰਪਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (MIS)

ਸਮੁੱਚੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਰੀਅਲ ਟਾਇਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ MWCD ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਵੈੱਬ-ਆਧਾਰਿਤ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵੈੱਬ-ਸਮਰੱਥ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ ਸਿੰਗਲ ਪੋਰਟਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਡੇਟਾ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਸਾਨ ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰੇਗਾ; ਉਪਲਬਧ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੈਟਵਰਕ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ, ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ III 'ਤੇ ਫਾਰਮੈਟ) ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ MIS ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਡੇਟਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੂਚਕਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੈਪਚਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਤੀਜਾ ਸੂਚਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਬਚਾਅ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਕੇਤਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੂਚਕਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

ਸਲਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਰੈਂਕਿੰਗ MIS ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਟੈਮਪਲੇਟ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ MIS ਪੋਰਟਲ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਯਤਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖੇ ਗਏ ਸਬਕ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਟੈਂਪਲੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਫਾਰਮੈਟ (ਅਨੈਕਸਚਰ IV) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਚੰਗੀਆਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਭਿਆਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਟੈਂਪਲੇਟ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। SHEW ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਰਾਜ ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰਵੋਤਮ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੌਂਪੇਗਾ।

ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਆਡਿਟ

ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, MWCD ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਡਿਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਚੈਨਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਨੁਬੰਧ - I. ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ

ਮਹੀਨੇ		ਜਨਵਰੀ				
ਥੀਮ	ਗਰਲ ਚਾਈਲਡ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੇਅ ਆਫ ਗਰਲਚਾਈਲਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੇਕਸ ਖੇਤਰ	ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਡਰਾਈਵ	PC&PNDT ਐਕਟ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡ੍ਰਾਈਵਜ਼ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਓ	12 ਜਨਵਰੀ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੁਵਾ ਦਿਵਸ
	ਬੇਟੀ ਜਨਮ ਉਤਸਵ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸੈਲਫੀ ਵਿਦ ਡਾਟਰ-ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਹਿੰਮ	ਬੱਚੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਡਰਾਈਵ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਫਰਵਰੀ	24ਵਾਂ ਜਨਵਰੀ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲਿਕਾ ਦਿਵਸ
	ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ-ਅਨੁਕੂਲ ਪਿੰਡ/ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀ (ULB) ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ	ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰਾਲਾ/ ਆਵਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਬਾਲਿਕਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਯੋਜਨਾ	ਬੱਚੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਡਰਾਈਵ		
	ਫੇਕਸਗਰਲਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਰਪੰਚਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ	ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ		
ਮਹੀਨੇ		ਫਰਵਰੀ				
ਥੀਮ	ਸਿੱਖਿਆ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਭਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿੱਡੋ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੇਕਸ ਖੇਤਰ	ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਸਟੈਮ ਸਿੱਖਿਆ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ	ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਪਾਇਨੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ	ਵਿਗਿਆਨ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ	11- ਫਰਵਰੀ	ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨ
	ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣਾ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ	ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ	ਅਟਲ ਟਿੰਕਰਿੰਗ ਲੈਬ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼	13- ਫਰਵਰੀ	ਵਿਸ਼ਵ ਰੇਡੀਓ ਦਿਵਸ
	ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ	ਕਰੀਅਰ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ	ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਟੈਂਪਲੇਟੇਟੀਅਮ, ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ		
	ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੁਨਰ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ	ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਹੁਨਰ ਸਿਖਲਾਈ	ਫੀਲਡ ਟ੍ਰਿਪਸਟੇ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ, ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ ਪੌਲੀਟੈਕਨਿਕਸ		

ਮਹੀਨੇ		ਮਾਰਚ				
ਥੀਮ	ਲਿੰਗ ਸਮਾਨਤਾ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੇਕਸ ਖੇਤਰ	ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਨੁੱਕੜਨਾਟਕ, ਫੋਕਮੀਡੀਆ	ਮਾਈਕਿੰਗ/ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੈਨਾਂ	8 ਮਾਰਚ	ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ
	ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਲਿੰਗ ਸਮਾਜੀਕਰਨ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਸੈਸ਼ਨ	ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ		
	ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਕੇਂਦਰਿਤ ਚਰਚਾਵਾਂ	ਟੀਵੀ/ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਸੈਲੀਬ੍ਰਿਟੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਇੰਟਰਵਿਊ/ਬਾਈਟਸ		
	ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਕਸ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਨਾਰੀਕੀਚਉਪਾਲ			
ਮਹੀਨੇ		ਅਪ੍ਰੈਲ				
ਥੀਮ	ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਦਿਵਸ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੇਕਸ ਖੇਤਰ	ਖੇਡ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ, ਯੁਵ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਟੀਵੀਐਡਸ	ਕੰਧ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਡਿੰਗਜ਼	6 ਅਪ੍ਰੈਲ	ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਸ
	ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ	ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ, ਯੁਵ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ	ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਬਾਈਟਸ ਖੇਡਣਾ	7 ਅਪ੍ਰੈਲ	ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ
	ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਦੂਤ	ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ, ਯੁਵ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਖੇਡ ਚੈਂਪੀਅਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ	ਟਾਰਚ ਬੇਅਰਰ ਦੌੜਦੇ ਹਨ	24 ਅਪ੍ਰੈਲ	ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦਿਵਸ
	NSS ਅਤੇ NYKS ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ	ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ, ਯੁਵ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ (ਸਕੂਲ-ਸਟੇਟ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ)	ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਡਰਾਈਵ (NSSCadres ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ)		

ਮਹੀਨੇ		ਮਈ				
ਥੀਮ	ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਅਕਸ਼ੈ ਤ੍ਰਿਤੀਆਫਾਲਸਿਨੇਰ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੁਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਬਾਲ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨਾ	ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਮੁਕਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ/ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੈਕਲਿਸਟ	1 ਮਈ	ਲੇਬਰ ਦਿਵਸ
	"ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਿਤਾ"	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ	ਬਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੋ	14 ਮਈ	ਮਾਂ ਦਿਵਸ
	ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜੇਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ			
	ਸਾਦਾ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਦਾਜ ਨਹੀਂ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ				
ਮਹੀਨੇ		ਜੂਨ				
ਥੀਮ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਸਮਰਥਕ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਵਿੱਤੀ ਸਾਖਰਤਾ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ	ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ	1 ਜੂਨ	ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਗਲੋਬਲ ਦਿਵਸ
	ਕਰੀਅਰ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਸੈਸ਼ਨ	ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਵਿੱਚ ਏਕੀਕਰਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣਾ		ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ
	ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਹੁਨਰ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਭਰਤੀ ਡਰਾਈਵ	ਯੋਗੇਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਸਮੇਤ		
	ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ	ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮਾਮਲੇ	ਨੌਕਰੀ ਮੇਲੇ	ਹੁਨਰਗਾਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਮਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ		

ਮਹੀਨੇ		ਜੁਲਾਈ				
ਥੀਮ	ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਹ ਥੀਮ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਡਿਜੀਟਲ ਲਿੰਗ ਵੰਡ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰੀਟੋਰੀਅਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ	ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਡਵਿਡਥਾਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ	15 ਜੁਲਾਈ	ਵਿਸ਼ਵ ਯੁਵਾ ਹੁਨਰ ਦਿਵਸ
	ਔਨਲਾਈਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੁਝਾਅ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੈਸ਼ਨ	ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਮੁਦਾਇਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ		
	ਡਿਜੀਟਲ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਯੂਟਿਊਬ ਰਿਪੋਜ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ			
	ਡਿਜੀਟਲ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਵੀਡੀਓ ਲੜੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ			
ਮਹੀਨੇ		ਅਗਸਤ				
ਥੀਮ	ਜਿਨਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਿਹਤ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਹ MoH&FW ਦੇ ਬ੍ਰੈਸਟ ਫੀਡਿੰਗ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੀ ਸਿਹਤ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਵਾਸਥ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ (ਆਰਕੇਐਸਕੇ) ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ	ਆਯੁਸ਼ਜਨ ਔਸ਼ਧੀ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਯੁਸ਼ਜਨ ਔਸ਼ਧੀ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ	12 ਅਗਸਤ	ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੁਵਾ ਦਿਵਸ
	ਵਿਆਪਕ ਲਿੰਗਕਤਾ ਸਿੱਖਿਆ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਲਿੰਗਕਤਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ	ਮਾਣ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ	29 ਅਗਸਤ	ਵਿਸ਼ਵ ਖੇਡ ਦਿਵਸ
	ਨਿੱਜੀ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੇ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਰਚਾ	ਸਕੂਲ ਹੈਲਥ ਅੰਬੈਸਡਰ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ		
	ਕੁੜੀ-ਅਨੁਕੂਲ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਭਿਆਸ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਏਜੰਡਰਲੋਸ ਤੋਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ			

ਮਹੀਨੇ		ਸਤੰਬਰ				
ਥੀਮ	ਪੋਸ਼ਣ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਜੋ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਅਨੀਮੀਆ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਪੋਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ		1 ਤੋਂ 7 ਸਤੰਬਰ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਹਫ਼ਤਾ
	ਸਹੀ ਖਾਣਾ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਾਰੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਚਾਰਟ			
	ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਛਾਤੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣਾ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਛਾਤੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣਾ			
	ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਥਾਨਕ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨਾ	ਦੇਸੀ ਪਕਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਏਕੇਫੀ ਟੇਬਲਬੁੱਕ ਨੂੰ ਕੰਪਾਇਲ ਕਰਨਾ		
ਮਹੀਨੇ		ਅਕਤੂਬਰ				
ਥੀਮ	ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਹਤ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਵਿਸ਼ਵ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਹਾਇਤਾ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੋ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਐਨੀਮੇਟਡ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣਾ	10 ਅਕਤੂਬਰ	ਵਿਸ਼ਵ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ
	ਸੰਵਾਦ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮੂਹ ਚਰਚਾ	ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪਾਰਟ ਸੈਂਟਰਿਕ ਮਰਦਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ	11 ਅਕਤੂਬਰ	ਬਾਲੜੀ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਸ
	ਪੀਅਰ ਸਪੋਰਟ ਗਰੁੱਪ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਮਾਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ		15 ਅਕਤੂਬਰ	ਪੇਂਡੂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਸ
	ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਲੋੜਾਂ	ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਆਡੀਓ-ਵਿਡੀਓ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ		16 ਅਕਤੂਬਰ	ਵਿਸ਼ਵ ਭੋਜਨ ਦਿਵਸ

ਮਹੀਨੇ		ਨਵੰਬਰ				
ਥੀਮ	ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	ਇਹ ਲਿੰਗ-ਆਧਾਰਿਤ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਲੋਬਲ 16-ਦਿਨ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਲਿੰਗ ਆਧਾਰਿਤ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ	ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲੇ	ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰਨਾ	ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ	14-ਨਵੰਬਰ	ਬਾਲ ਦਿਵਸ
	ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਥਾਨਸ	ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲੇ	ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ	ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਸਿਖਲਾਈ	20-ਨਵੰਬਰ	ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ
	ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ	ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲੇ	ਮਹਿਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ	ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਨਹਿਰੂ ਯੁਵਾ ਕੇਂਦਰ/ਭਾਰਤ ਸਕਾਊਟਸ ਅਤੇ ਗਾਈਡਸ		
	ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂਵਾਂ (ਇੱਕ ਸਟਾਪ ਸੈਂਟਰ)	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟਾਪ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਸਮਰੱਥਾ	ਔਰਤਾਂ/ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਰੀਟਾਸੈਟ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਣ		
ਮਹੀਨੇ		ਦਸੰਬਰ				
ਥੀਮ	ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ (ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ)	ਮਨਿਸਟਰੀਅਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ	ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸੂਚੀ		ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ	
ਤਰਕ	POS ਹੈਂਡ POC SO ਐਕਟ ਦੀ ਲਾਂਚ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ		ਗਤੀਵਿਧੀ_1	ਗਤੀਵਿਧੀ_2	ਤਾਰੀਖ	ਘਟਨਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਫੋਕਸ ਖੇਤਰ	ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ	ਮਹਿਲਾ ਥਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਵਿਜ਼ਿਟ	5 ਦਸੰਬਰ	ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਲੰਟੀਅਰ ਦਿਵਸ
	ਲਿੰਗ ਸਮਾਨ ਯੁਵਾ ਸੰਸਦਾਂ	ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ	ਲੋਕ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ	ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਗਠਨ		
			ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਥ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਸ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ			

ਅਨੁਬੰਧ - II. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਜਨਾ

ਫਾਰਮੈਟ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ-ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ									
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ			ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ						
ਮੇਜਰ ਹੈੱਡ	ਸਬਹੈੱਡ	ਸਰਗਰਮੀ	Q1	Q2	Q3	Q4	ਕੁੱਲ ਇਕਾਈਆਂ	ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਲਾਗਤ	ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ
ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ (ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ) (50%)	ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ								
	ਆਊਟਰੀਚ								
	ਨਵੀਨਤਾ								
	ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ								
	IEC ਸਮੱਗਰੀ								
	ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼								
	ਹੋਰ								
ਲਾਈਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕੈਲੰਡਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ) (40%)	ਅੰਤਰ-ਖੇਤਰੀ								
	ਸਿੱਖਿਆ								
	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ								
	ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ								
	ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਮਲੇ								
	ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲੇ								
	ਘਰ								
	ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ								
	ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ								
	ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲੇ								
ਫਲੈਕਸੀਫੰਡ(10%)									

ਅਨੁਬੰਧ - III. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੋਰ ਕਾਰਡ

ਨਮੂਨਾ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਖੇਤਰ	ਸੂਚਕ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁੱਲ	ਪੇਂਡੂ	ਸ਼ਹਿਰੀ	ਡਾਟਾ ਸਰੋਤ	ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੈਂਕ
ਸੁਰੱਖਿਆ	ਬਾਲ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ	ਸਾਲ ਲਈ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ						

ਸੂਚਕ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਖੇਤਰ	ਸੂਚਕ	
ਸੁਰੱਖਿਆ	ਬਾਲ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ	ਸਾਲ ਦੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਜਨਮ	
ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਸਿਹਤ	ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ	ਨਵਜੰਮੇ ਮੌਤ ਦਰ	
		ਬਾਲ ਮੌਤ ਦਰ	
		ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ 1,000 ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ (18-49 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ) ਵਿੱਚ ANC ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ	
		ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ% ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ	
		ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ% ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 4 ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ	
	ਡਿਲਿਵਰੀ	ਕੁੱਲਸੰਸਥਾਗਤ ਡਿਲਿਵਰੀ ਦਾ %	
		PC&PNDT ਐਕਟ	ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
			ਨੰਬਰ of PC&PNDT ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਿਤ
	S&R ਹੈਲਥ	ਸੰਖਿਆ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰਕੈਪਿਟ	
		ਮਾਹਵਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ	
ਸਿੱਖਿਆ	ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ	ਮਾਹਵਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਹਤ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ% ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ (11-18 ਸਾਲ)	
		ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮਾਂਕਣ ਅਨੁਪਾਤ	
		ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮਾਂਕਣ ਅਨੁਪਾਤ	
	ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮਾਂਕਣ ਅਨੁਪਾਤ		
ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ	ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ		
ਟਾਇਲਟ	ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਾਇਲਟ ਵਾਲੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ% ਸਕੂਲ		
ਵਿਕਾਸ	ਹੁਨਰ	ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟਾਇਲਟ ਗਰਲਜ਼ ਵਾਲੇ ਕੋ-ਐਡ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ %	
		1,000 ਔਲੜ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਹੁਨਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਮਾਂਕਣ	
	ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼	ਦਾਖਲ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ % ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ	
ਸੰਸਥਾਗਤ ਤੰਤਰ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ	ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	
	ਕਰਾਸਲਰਨਿੰਗ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੈਲਡ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	
		ਅੰਤਰ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	
	ਬਾਲ ਸਭਾਵਾਂ	ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	
ਬਣਾਈ ਗਈ ਬਾਲ ਸਭਾ ਦੀ ਸੰਖਿਆ			
		ਬਾਲ ਸਭਾ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	

ਸ਼੍ਰੇਣੀ	ਖੇਤਰ	ਸੂਚਕ	
ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ	ਮਹਿਲਾ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	SHG/ਮਹਿਲਾ ਲਈ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਮੰਡਲਾਂ ਕੁੱਲ ਨੰ. SHG/ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਤਹਿਤ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	
	ਯੁਵਾ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	NYKS ਅਤੇ ਯੂਥ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁੱਲ ਨੰ. NYKS ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ	
	ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਸਿਖਲਾਈ ਸ਼ੈਲਡ ਫਾਰ ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ- AWWS/ASHAs ਕੁੱਲ ਨੰ. ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਤਹਿਤ ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	
	ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	ਕੁੱਲ ਨੰ. ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਤਹਿਤ ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ PC & PNDT ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੰਖਿਆ ਨੰਬਰ.	
	ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਕ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ	ਕੁੱਲ ਨੰ. ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਤਣਾਅ/ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ ਨੰ. ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਤਹਿਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ	
	ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਜਸ਼ਨ	ਸੰਗਠਿਤ ਗਰਲਚਾਈਲਡ ਡੇਅ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਬੇਟੀ ਜਨਮ ਉਤਸਵ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਖਿਆ	
	ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ		ਨਾਰੀਚੌਪਲ ਦਾ ਆਯੋਜਨ
			ਬਣੀ ਮਹਿਲਾ ਸਭਾ ਦੇ ਨੰ
			ਆਯੋਜਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੀ ਸੰ
			ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਡਰਾਈਵ ਦੀ ਸੰਖਿਆ

ਅਨੁਬੰਧ - IV. ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਟੈਮਪਲੇਟ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

- ⊙ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ
- ⊙ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਰਾਜ ਦੀ ਪਹੁੰਚ
- ⊙ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ
- ⊙ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ
- ⊙ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
 - » SRB
 - » ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ
 - » ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ANC ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ
 - » ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਹੁਨਰ
- ⊙ ਅੱਗੇ ਰਾਹ

ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ

- ⊙ ਨਵੀਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ
 - » ਰਾਜ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ
 - » ਹਰੇਕ ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਪੰਨਾ

ਵਧੀਆ ਅਭਿਆਸਾਂ ਲਈ ਫਾਰਮੈਟ

- ⊙ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ
- ⊙ ਭੂਗੋਲਿਕ ਕਵਰ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ(ਜ਼)
- ⊙ ਸਮਾਂਰੇਖਾ
 - » ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਮਿਆਦ
- ⊙ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ
 - » ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
 - » ਸਮੱਸਿਆ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ
 - » ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸੀ?
 - » ਇਹ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ?
 - » ਕਿੰਨੇ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ?
 - » ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਸੀ?
 - » ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨੁਕਤਾ
- ⊙ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ
 - » ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ 4-5 ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ
 - » Pixelated ਨਹੀਂ ਹੈ
- ⊙ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਸਥਾਨ
 - » ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ
- ⊙ ਮੀਡੀਆ ਕਵਰੇਜ ਦੇ ਲਿੰਕ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ)
 - » ਛਾਪੇ (ਖਬਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਤਸਵੀਰ)
 - » ਈ-ਨਿਊਜ਼ (ਵੈੱਬ ਲਿੰਕ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਸਕ੍ਰੀਨਸ਼ੌਟ)
 - » ਹੋਰ (ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕਵਰੇਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਟਵੀਟ)
- ⊙ ਸਿੱਧੇ ਹਵਾਲੇ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ)
 - » ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ, ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ, ਜਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ

ਅਨੁਬੰਧ - V. ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

40 ਲੱਖ/ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 918 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ SRB ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
1.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦਿਬਾਂਗ ਵੈਲੀ	700
2.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿਆਂਗ	721
3.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਤਵਾਂਗ	769
4.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੇਪਰਾਡਾ	824
5.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੋਅਰ ਡਿਬਾਂਗ ਵੈਲੀ	838
6.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵੈਸਟਕੈਮੰਗ	859
7.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੋਅਰਸਿਆਂਗ	864
8.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਰੰਗਕੁਮੇ	878
9.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਪਰਸੁਬੰਸੀਰੀ	886
10.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੋਹਿਤ	889
11.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਨਮਸਾਇ	891
12.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟਸਿਆਂਗ	903
13.	ਅਸਾਮ	ਮਾਜੁਲੀ	873
14.	ਅਸਾਮ	ਕਾਮਰੂਪ ਮੈਟਰੋ	897
15.	ਅਸਾਮ	ਨਲਬਾੜੀ	898
16.	ਬਿਹਾਰ	ਸਰਨ	856
17.	ਬਿਹਾਰ	ਵੈਸ਼ਾਲੀ	857
18.	ਬਿਹਾਰ	ਮਧੁਬਨੀ	857
19.	ਬਿਹਾਰ	ਭੋਜਪੁਰ	859
20.	ਬਿਹਾਰ	ਅਰਵਾਲ	884
21.	ਬਿਹਾਰ	ਰੋਹਤਾਸ	886
22.	ਬਿਹਾਰ	ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ	890
23.	ਬਿਹਾਰ	ਦਰਭੰਗਾ	892
24.	ਬਿਹਾਰ	ਸੀਤਾਮੜੀ	893
25.	ਬਿਹਾਰ	ਗਯਾ	893
26.	ਬਿਹਾਰ	ਜਮੁਈ	900
27.	ਬਿਹਾਰ	ਲਖੀਸਰਾਏ	900
28.	ਬਿਹਾਰ	ਪਟਨਾ	902
29.	ਬਿਹਾਰ	ਨਵਾਦਾ	902
30.	ਬਿਹਾਰ	ਬਕਸਰ	905
31.	ਬਿਹਾਰ	ਸਮਸਤੀਪੁਰ	905

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
32.	ਬਿਹਾਰ	ਨਾਲੰਦਾ	906
33.	ਬਿਹਾਰ	ਸ਼ੇਖਪੁਰਾ	913
34.	ਬਿਹਾਰ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	913
35.	ਬਿਹਾਰ	ਸੀਵਾਨ	917
36.	ਦਿੱਲੀ	ਪੂਰਬ	897
37.	ਦਿੱਲੀ	ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ	901
38.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸਾਬਰਕੰਠਾ	868
39.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਮਰੇਲੀ	877
40.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ	880
41.	ਗੁਜਰਾਤ	ਬੇਟਾਦ	889
42.	ਗੁਜਰਾਤ	ਮਹੇਸ਼ਾਨਾ	893
43.	ਗੁਜਰਾਤ	ਆਨੰਦ	897
44.	ਗੁਜਰਾਤ	ਰਾਜਕੋਟ	900
45.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਾਵਨਗਰ	907
46.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੂਰਤ	907
47.	ਗੁਜਰਾਤ	ਜੂਨਾਗੜ੍ਹ	916
48.	ਗੁਜਰਾਤ	ਗਿਰਸੋਮਨਾਥ	916
49.	ਹਰਿਆਣਾ	ਬੁੱਝਰ	881
50.	ਹਰਿਆਣਾ	ਫਰੀਦਾਬਾਦ	896
51.	ਹਰਿਆਣਾ	ਰੋਹਤਕ	901
52.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕੈਥਲ	908
53.	ਹਰਿਆਣਾ	ਅੰਬਾਲਾ	908
54.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕਰਨਾਲ	908
55.	ਹਰਿਆਣਾ	ਸੋਨੀਪਤ	912
56.	ਹਰਿਆਣਾ	ਜੀਂਦ	912
57.	ਹਰਿਆਣਾ	ਚਰਕੀਦਾਦਰੀ	914
58.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਮੀਰਪੁਰ	916
59.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਸ਼ੋਪੀਆਂ	847
60.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਸਾਂਬਾ	874
61.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਉਧਮਪੁਰ	875
62.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਬਾਂਦੀਪੋਰਾ	892
63.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਗੰਦਰਬਲ	894
64.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਰਿਆਸੀ	905
65.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਜੰਮੂ	907
66.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਡੋਡਾ	908

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
67.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਰਾਜੌਰੀ	912
68.	ਝਾਰਖੰਡ	ਕੋਡਰਮਾ	851
69.	ਝਾਰਖੰਡ	ਦੇਵਘਰ	879
70.	ਝਾਰਖੰਡ	ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ	892
71.	ਝਾਰਖੰਡ	ਗਿਰੀਡੀਹ	894
72.	ਝਾਰਖੰਡ	ਰਾਮਗੜ੍ਹ	900
73.	ਝਾਰਖੰਡ	ਧਨਬਾਦ	917
74.	ਕਰਨਾਟਕ	ਮੰਡਿਆ	884
75.	ਕਰਨਾਟਕ	ਕੋਲਾਰ	907
76.	ਕਰਨਾਟਕ	ਰਾਮਨਗਰ	912
77.	ਕਰਨਾਟਕ	ਚਿੱਕਬੱਲਾਪੁਰਾ	918
78.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦਾਤੀਆ	877
79.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਰਦਾ	878
80.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੇਰੇਨਾ	886
81.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗਵਾਲੀਅਰ	898
82.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਗਰਮਾਲਵਾ	898
83.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਿਓਪੁਰ	910
84.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਸ਼ੋਕਨਗਰ	914
85.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਾਂਗਲੀ	881
86.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਹਿੰਗੋਲੀ	904
87.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਬੁਲਢਾਣਾ	908
88.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਕੋਲਹਾਪੁਰ	908
89.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਜਲਗਾਓਂ	909
90.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਹਿਮਦਨਗਰ	914
91.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਉਸਮਾਨਾਬਾਦ	915
92.	ਮਣੀਪੁਰ	ਕੋਈ ਨਹੀਂ	844
93.	ਮਣੀਪੁਰ	ਟੋਂਗਨੋਪਾਲ	878
94.	ਮਣੀਪੁਰ	ਚੰਦੇਲ	900
95.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਦੱਖਣੀ ਗਾਰੋ ਹਿਲਸ	897
96.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਈਸਟ ਗਾਰੋ ਹਿਲਜ਼	900
97.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਰਿਭੇਈ	903
98.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਗਾਰੋ ਹਿਲਜ਼	918
99.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਹੰਨਹਥਿਆਲ	859
100.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਕਿਫਿਰੇ	798
101.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਪੇਰੇਨ	828

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
102.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਤੁਏਨਸੰਗ	828
103.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਵੇਖਾ	842
104.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਕੇਹਿਮਾ	849
105.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਮੇਕੇਕਚੁੰਗ	877
106.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਸੋਮ	909
107.	ਉੜੀਸਾ	ਨਯਾਗੜ੍ਹ	826
108.	ਉੜੀਸਾ	ਕਟਕ	879
109.	ਉੜੀਸਾ	ਸੇਨੀਪੁਰ	898
110.	ਉੜੀਸਾ	ਗੰਜਮ	913
111.	ਉੜੀਸਾ	ਅਨੁਗੁਲ	916
112.	ਉੜੀਸਾ	ਮਲਕਾਨਗਿਰੀ	918
113.	ਪੁਡੂਚੇਰੀ	ਕਰਾਈਕਲ	898
114.	ਪੰਜਾਬ	ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ	895
115.	ਪੰਜਾਬ	ਤਰਨਤਾਰਨ	904
116.	ਪੰਜਾਬ	ਸੰਗਰੂਰ	905
117.	ਪੰਜਾਬ	ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ	908
118.	ਪੰਜਾਬ	ਜਲੰਧਰ	910
119.	ਪੰਜਾਬ	ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ	912
120.	ਪੰਜਾਬ	ਬਠਿੰਡਾ	913
121.	ਪੰਜਾਬ	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	914
122.	ਪੰਜਾਬ	ਪਠਾਨਕੋਟ	916
123.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਸਿਰੋਹੀ	914
124.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਸਵਾਈ ਮਾਧੋਪੁਰ	915
125.	ਸਿੱਕਮ	ਉੱਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	844
126.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਰਾਨੀਪੇਟ	901
127.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਸਲੇਮ	902
128.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਵੰਨਮਲਾਈ	916
129.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕਾਲਾਕੁਰਿਚੀ	917
130.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਸ਼ਿਵਗੰਗਾ	917
131.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕਰੂਰ	918
132.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਸੂਰਜਪੇਤ	808
133.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਜੰਗੋਆਣ	876
134.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਮੇਦਚਲਮਲਕਾਜਗਿਰੀ	885
135.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਕਾਮਰੇਡੀ	887
136.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਭੂਪਾਲਪੱਲੀ	892

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
137.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਾਗਰਕੁਰਨੂਲ	892
138.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਸੰਗਰੇਡੀ	893
139.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਕੁਮਰਮ ਭੀਮ ਆਸਿਫਾਬਾਦ	899
140.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਰਾਜਨਾ ਸਰਸਿਲਾ	911
141.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਯਾਦਾਦ੍ਰਿਭੁਵਨਗਿਰੀ	914
142.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਮੈਨਚੇਰੀਅਲ	914
143.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਵਾਰੰਗਲ ਸ਼ਹਿਰੀ	917
144.	ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਨਗਰਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਦਮਨੰਦੀਉ	ਦਿਉ	820
145.	ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਨਗਰਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਦਮਨੰਦੀਉ	ਦਮਨ	881
146.	ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਨਗਰਹਵੇਲੀ ਅਤੇ ਦਮਨੰਦੀਉ	ਦਾਦਰਾਦਨਗਰਹਵੇਲੀ	890
147.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਪੱਛਮੀ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	906
148.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਮੀਰਪੁਰ	871
149.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਭਦੇਹੀ	875
150.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲੀਗੜ੍ਹ	890
151.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ	896
152.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮਥੁਰਾ	899
153.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਫਰੁਖਾਬਾਦ	900
154.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਤਮਬੁੱਧਨਗਰ	901
155.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਫਿਰੋਜ਼ਾਬਾਦ	903
156.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੋਰਖਪੁਰ	904
157.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੀਤਾਪੁਰ	904
158.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਮਰੇਹਾ	908
159.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ	908
160.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਰਦੇਈ	911
161.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਾਪੁੜ	915
162.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਫਤਿਹਪੁਰ	918
163.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੈਨਪੁਰੀ	918
164.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਰੁਦਰਪ੍ਰਯਾਗ	871
165.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਪੌੜੀਗੜ੍ਹਵਾਲ	885
166.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਚੰਪਾਵਤ	888
167.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਬਾਗੋਸ਼ਵਰ	904
168.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਨੈਨੀਤਾਲ	918
169.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਅਲੀਪੁਰਦੁਆਰ	918

918 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ 952 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ 952 ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ 30 ਲੱਖ/ਸਾਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ SRB ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
1.	ਅੰਡੇਮਾਨੰਦ ਨਿਕੋਬਾਰ ਟਾਪੂ	ਨਿਕੋਬਾਰਸ	942
2.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਰਨੂਲ	922
3.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼੍ਰੀਕਾਕੁਲਮ	925
4.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	SPSRNellore	931
5.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਿਜ਼ਿਆਨਗਰਮ	933
6.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਈ.ਐਸ.ਆਰ.	939
7.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਨੰਤਪੁਰ	942
8.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚਿਤੂਰ	948
9.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ	949
10.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਤਿਰਪ	923
11.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪਾਪੁਮਪਾਰੇ	923
12.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਪਰਸਿਯਾਂਗ	930
13.	ਅਸਾਮ	ਦੱਖਣਸਾਲਮਾਰਮੰਕਾਚਾਰ	922
14.	ਅਸਾਮ	ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ	923
15.	ਅਸਾਮ	ਕੇਕਰਾੜਾਰ	929
16.	ਅਸਾਮ	ਕਾਰਬੀਐਂਗਲੋਂਗ	931
17.	ਅਸਾਮ	ਬਰਪੇਟਾ	932
18.	ਅਸਾਮ	ਯੂਬਰੀ	933
19.	ਅਸਾਮ	ਸਿਵਸਾਗਰ	937
20.	ਅਸਾਮ	ਦੀਮਾਹਸਾਓ	939
21.	ਅਸਾਮ	ਕਾਮਰੂਪ	939
22.	ਅਸਾਮ	ਗੋਲਪਾੜਾ	940
23.	ਅਸਾਮ	ਤਿਨਸੁਕੀਆ	940
24.	ਅਸਾਮ	ਬਕਸਾ	942
25.	ਅਸਾਮ	ਉਦਲਗੁੜੀ	944
26.	ਅਸਾਮ	ਮਾਰੀਗਾਂਵ	945
27.	ਅਸਾਮ	ਸੋਨੀਤਪੁਰ	947
28.	ਅਸਾਮ	ਲਖੀਮਪੁਰ	948
29.	ਅਸਾਮ	ਕਰੀਮਗੰਜ	949
30.	ਅਸਾਮ	ਗੋਲਾਘਾਟ	950

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
31.	ਅਸਾਮ	ਬਿਸਵਨਾਥ	951
32.	ਬਿਹਾਰ	ਕਿਸ਼ਨਗੰਜ	920
33.	ਬਿਹਾਰ	ਸ਼ਿਵਹਰ	922
34.	ਬਿਹਾਰ	ਬਾਂਕਾ	923
35.	ਬਿਹਾਰ	ਪਸ਼ਚਿਮਚੰਪਾਰਣ	923
36.	ਬਿਹਾਰ	ਜਹਾਨਾਬਾਦ	924
37.	ਬਿਹਾਰ	ਬੇਗੁਸਰਾਏ	927
38.	ਬਿਹਾਰ	ਗੋਪਾਲਗੰਜ	932
39.	ਬਿਹਾਰ	ਭਾਗਲਪੁਰ	932
40.	ਬਿਹਾਰ	ਖਗੜੀਆ	932
41.	ਬਿਹਾਰ	ਮੁੰਗੇਰ	942
42.	ਬਿਹਾਰ	ਅਰਰੀਆ	943
43.	ਬਿਹਾਰ	ਕੈਮੂਰ (ਭਾਬੁਆ)	944
44.	ਬਿਹਾਰ	ਪੂਰਬੀਚੰਪਾਰਣ	948
45.	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	941
46.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਨਰਾਇਣਪੁਰ	920
47.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਸੁਰਗੁਜਾ	927
48.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬੇਮੇਤਰਾ	933
49.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਰਾਏਗੜ੍ਹ	934
50.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਜਸ਼ਪੁਰ	935
51.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਸੂਰਜਪੁਰ	940
52.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬਲੇਦਾਬਾਜ਼ਾਰ	943
53.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਕਾਂਕੇਰ	944
54.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਦੁਰਗ	946
55.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਕੋਰਬਾ	950
56.	ਦਿੱਲੀ	ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ	921
57.	ਦਿੱਲੀ	ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ	921
58.	ਦਿੱਲੀ	ਸ਼ਾਹਦਰਾ	921
59.	ਦਿੱਲੀ	ਦੱਖਣ	925
60.	ਦਿੱਲੀ	ਕੇਂਦਰੀ	935
61.	ਦਿੱਲੀ	ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ	939
62.	ਦਿੱਲੀ	ਪੱਛਮ	939

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
63.	ਦਿੱਲੀ	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ	944
64.	ਗੋਆ	ਦੱਖਣੀ ਗੋਆ	946
65.	ਗੋਆ	ਉੱਤਰੀਗੋਆ	952
66.	ਗੁਜਰਾਤ	ਮਹੀਸਾਗਰ	919
67.	ਗੁਜਰਾਤ	ਪੰਚਮਹਿਲਾਂ	921
68.	ਗੁਜਰਾਤ	ਗਾਂਧੀਨਗਰ	921
69.	ਗੁਜਰਾਤ	ਭਰੂਚ	922
70.	ਗੁਜਰਾਤ	ਡਾਂਗ	924
71.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਡੋਦਰਾ	925
72.	ਗੁਜਰਾਤ	ਵਲਸਾਡ	927
73.	ਗੁਜਰਾਤ	ਪਾਟਨ	930
74.	ਗੁਜਰਾਤ	ਨਰਮਦਾ	931
75.	ਗੁਜਰਾਤ	ਨਵਸਾਰੀ	934
76.	ਗੁਜਰਾਤ	ਛੋਟੇਉਦੇਪੁਰ	935
77.	ਗੁਜਰਾਤ	ਸੁਰੇਂਦਰਨਗਰ	938
78.	ਗੁਜਰਾਤ	ਪੋਰਬੰਦਰ	938
79.	ਗੁਜਰਾਤ	ਦੇਹਦ	940
80.	ਗੁਜਰਾਤ	ਅਰਵਲੀ	943
81.	ਗੁਜਰਾਤ	ਦੇਵਭੂਮੀਦਵਾਰਕਾ	943
82.	ਗੁਜਰਾਤ	ਤਪੀ	945
83.	ਗੁਜਰਾਤ	ਬਨਾਸਕੰਠਾ	952
84.	ਹਰਿਆਣਾ	ਹਿਸਾਰ	920
85.	ਹਰਿਆਣਾ	ਰੇਵਾੜੀ	921
86.	ਹਰਿਆਣਾ	ਯਮੁਨਾਨਗਰ	923
87.	ਹਰਿਆਣਾ	ਭਿਵਾਨੀ	924
88.	ਹਰਿਆਣਾ	ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ	925
89.	ਹਰਿਆਣਾ	ਮਹਿੰਦਰਗੜ੍ਹ	927
90.	ਹਰਿਆਣਾ	ਸਿਰਸਾ	930
91.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਾਣੀਪਤ	946
92.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪੰਚਕੁਲਾ	948
93.	ਹਰਿਆਣਾ	ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ	951
94.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਂਗੜਾ	919

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
95.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚੰਬਾ	924
96.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿਰਮੌਰ	934
97.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੰਡੀ	939
98.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਿੰਨੌਰ	945
99.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਕਠੂਆ	922
100.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ	933
101.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਰਾਮਬਨ	936
102.	ਝਾਰਖੰਡ	ਚਤਰਾ	925
103.	ਝਾਰਖੰਡ	ਪਲਾਮੂ	927
104.	ਝਾਰਖੰਡ	ਬੋਕਾਰੋ	932
105.	ਝਾਰਖੰਡ	ਰਾਂਚੀ	937
106.	ਝਾਰਖੰਡ	ਗੜ੍ਹਵਾ	940
107.	ਝਾਰਖੰਡ	ਲਤੇਹਰ	941
108.	ਝਾਰਖੰਡ	ਗੋਡਾ	942
109.	ਝਾਰਖੰਡ	ਗੁਮਲਾ	947
110.	ਕਰਨਾਟਕ	ਚਾਮਰਾਜਨਗਰ	928
111.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬਿਦਰ	937
112.	ਕਰਨਾਟਕ	ਕੋਪਲ	939
113.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬੇਲਾਗਵੀ	939
114.	ਕਰਨਾਟਕ	ਯਾਦਗੀਰ	940
115.	ਕਰਨਾਟਕ	ਮੈਸੂਰ	943
116.	ਕਰਨਾਟਕ	ਚਿੱਕਮਗਲੁਰੂ	943
117.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬੈਂਗਲੁਰੂਰੁਰਲ	946
118.	ਕਰਨਾਟਕ	ਉਡੁਪੀ	947
119.	ਕਰਨਾਟਕ	ਹਵੇਰੀ	947
120.	ਕਰਨਾਟਕ	ਵਿਜੇਪੁਰਾ	948
121.	ਕਰਨਾਟਕ	ਚਿਤਰਦੁਰਗਾ	948
122.	ਕਰਨਾਟਕ	ਸ਼ਿਵਮੋਗਾ	949
123.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬਲਾਰੀ	950
124.	ਕਰਨਾਟਕ	ਉੱਤਰ ਕੰਨੜ	951
125.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਅਰਬਨ	952
126.	ਕੇਰਲ	ਅਲਾਪੁਝਾ	932

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
127.	ਕੇਰਲ	ਕਾਸਰਗੋਡ	933
128.	ਕੇਰਲ	ਕੰਨੂਰ	947
129.	ਕੇਰਲ	ਕੋਝੀਕੋਡ	947
130.	ਕੇਰਲ	ਪਠਾਨਮਥਿਤਾ	952
131.	ਲਕਸ਼ਦੀਪ	ਲਕਸ਼ਦੀਪ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	948
132.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਭਿੰਡ	919
133.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹੋਸ਼ੰਗਾਬਾਦ	922
134.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਉਮਰੀਆ	922
135.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਛਤਰਪੁਰ	923
136.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿੱਧੀ	923
137.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਟੀਕਮਗੜ੍ਹ	924
138.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ	925
139.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਨਰਸਿੰਘਪੁਰ	925
140.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਤਨਾ	926
141.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪੰਨਾ	930
142.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਰਵਾਨੀ	932
143.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੁਨਾ	932
144.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਜਬਲਪੁਰ	934
145.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੰਦੌਰ	937
146.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਟਨੀ	937
147.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਨੀਮਚ	938
148.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੀਵਾ	938
149.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਖਰਗੋਨ	939
150.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਾਜਾਪੁਰ	939
151.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੰਡਲਾ	939
152.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਖੰਡਵਾ	939
153.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਭੋਪਾਲ	940
154.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਾਹਡੋਲ	941
155.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਿਵਪੁਰੀ	944
156.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਿਦਿਸ਼ਾ	945
157.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਲੀਰਾਜਪੁਰ	950

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
158.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਾਗਰ	950
159.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਰਤਲਾਮ	950
160.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਧਰ	950
161.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿੰਗਰੌਲੀ	951
162.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿਓਨੀ	952
163.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਲਾਸ਼ਾ	952
164.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਉਨਾਇਆ	952
165.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਿੰਧੂਦੁਰਗ	921
166.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਵਰਧਾ	922
167.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਲਾਤੂਰ	924
168.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਸਿਕ	927
169.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਚੰਦਰਪੁਰ	927
170.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਭੰਡਾਰਾ	927
171.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਬੀਡ	928
172.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪੁਣੇ	928
173.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਜਾਲਨਾ	928
174.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਕੋਲਾ	931
175.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਗੜ੍ਹਚਿਰੌਲੀ	933
176.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸੋਲਾਪੁਰ	939
177.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ	939
178.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਧੁਲੇ	939
179.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਸਤਾਰਾ	942
180.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਵਾਸ਼ਿਮ	945
181.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪਾਲਘਰ	947
182.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਪਰਭਣੀ	948
183.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਗੋਂਡੀਆ	951
184.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨੰਦੂਰਬਾਰ	952
185.	ਮਣੀਪੁਰ	ਇੰਫਾਲਈਸਟ	932
186.	ਮਣੀਪੁਰ	ਕਾਕਚਿੰਗ	933
187.	ਮਣੀਪੁਰ	ਇੰਫਾਲਵੈਸਟ	936
188.	ਮਣੀਪੁਰ	ਫੇਰਜ਼ੋਲ	941

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
189.	ਮਣੀਪੁਰ	ਤਾਮੋਗਲੋਂਗ	946
190.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਉੱਤਰੀ ਗਾਰੋ ਹਿਲਜ਼	931
191.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਵੈਸਟ ਗਾਰੋ ਹਿਲਸ	937
192.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਖਵਜ਼ੋਲ	924
193.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਲਾਂਗਟਲਾਈ	936
194.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਆਈਜ਼ੋਲ	940
195.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਲੁੰਗਲੇਈ	945
196.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਦੀਮਾਪੁਰ	920
197.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਜ਼ੁਨਹੋਬੋਟੋ	951
198.	ਉੜੀਸਾ	ਖੋਰਧਾ	919
199.	ਉੜੀਸਾ	ਚੇਕਨਾਲ	926
200.	ਉੜੀਸਾ	ਭਦਰਕ	927
201.	ਉੜੀਸਾ	ਬਰਗੜ੍ਹ	931
202.	ਉੜੀਸਾ	ਜਾਜਾਪੁਰ	931
203.	ਉੜੀਸਾ	ਸੰਬਲਪੁਰ	931
204.	ਉੜੀਸਾ	ਜਗਤਸਿੰਘਪੁਰ	933
205.	ਉੜੀਸਾ	ਬਲਾਂਗੀਰ	934
206.	ਉੜੀਸਾ	ਕੇਂਦਰਪਾਰਾ	934
207.	ਉੜੀਸਾ	ਕੇਂਦੁਝਰ	940
208.	ਉੜੀਸਾ	ਕੰਧਮਾਲ	945
209.	ਉੜੀਸਾ	ਬੋਧ	950
210.	ਉੜੀਸਾ	ਕਾਲਾਹਾਂਡੀ	950
211.	ਉੜੀਸਾ	ਕੋਰਾਪੁਟ	951
212.	ਪੁਡੂਚੇਰੀ	ਮਹੇ	941
213.	ਪੰਜਾਬ	ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	921
214.	ਪੰਜਾਬ	ਫਰੀਦਕੋਟ	926
215.	ਪੰਜਾਬ	ਕਪੂਰਥਲਾ	928
216.	ਪੰਜਾਬ	ਪਟਿਆਲਾ	929
217.	ਪੰਜਾਬ	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	929
218.	ਪੰਜਾਬ	ਐਸ.ਏ.ਨਗਰ	931
219.	ਪੰਜਾਬ	ਮਾਨਸਾ	932
220.	ਪੰਜਾਬ	ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ	933

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
221.	ਪੰਜਾਬ	ਲੁਧਿਆਣਾ	934
222.	ਪੰਜਾਬ	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	950
223.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਦੌਸਾ	922
224.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਟੋਂਕ	922
225.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਕੋਟਾ	923
226.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਝਾਲਾਵਾੜ	924
227.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਪੁਰ	926
228.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਚਿਤੌੜਗੜ੍ਹ	927
229.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਗੰਗਾਨਗਰ	928
230.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਪਾਲੀ	933
231.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਲਵਰ	933
232.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਭੂੰਗਰਪੁਰ	936
233.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਧੌਲਪੁਰ	937
234.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਭੀਲਵਾੜਾ	937
235.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਕਰੌਲੀ	937
236.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬੂੰਦੀ	938
237.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਰਾਜਸਮੰਦ	943
238.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਭਰਤਪੁਰ	943
239.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਸੀਕਰ	946
240.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬਾਰਨ	949
241.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ	951
242.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਅਜਮੇਰ	952
243.	ਸਿੱਕਮ	ਈਸਟ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ	920
244.	ਸਿੱਕਮ	ਦੱਖਣੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	945
245.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਪੇਰਾਮਬਲੁਰ	920
246.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਰਾਮਨਾਥਪੁਰਮ	927
247.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਡਿੰਡੀਗੁਲ	927
248.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਨਮੱਕਲ	929
249.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਪੁਡੁਕੋਟੈ	930
250.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਧਰਮਪੁਰੀ	932
251.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਚਿਰਾਪੱਲੀ	933
252.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ	934

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
253.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਅਰਿਆਲੁਰ	937
254.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕਾਂਚੀਪੁਰਮ	939
255.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਥੂਥੁਕੁੜੀ	940
256.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਨੀਲਗਿਰੀਸ	943
257.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਪੁਰ	946
258.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਗਿਰੀ	948
259.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਪੁਰ	950
260.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤੰਜਾਵੁਰ	950
261.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਮਦੁਰਾਈ	951
262.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਨੇਲਵੇਲੀ	952
263.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਵਾਨਪਾਰਥੀ	925
264.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਖੰਮਮ	928
265.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਵਾਰੰਗਲ ਦਿਹਾਤੀ	932
266.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਮਹਿਬੂਬਨਗਰ	935
267.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਕਰੀਮਨਗਰ	938
268.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਾਰਾਇਣਪੇਟ	941
269.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਹੈਦਰਾਬਾਦ	945
270.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਮਹਿਬੂਬਾਬਾਦ	945
271.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਲਗੋਂਡਾ	946
272.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਵਿਕਰਾਬਾਦ	950
273.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਸਿਦ੍ਦ੍ਧਿਪੇਤ	950
274.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਪੇਡਾਪੱਲੀ	951
275.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਭਦ੍ਰਾਦ੍ਰਿ ਕੋਠਾਗੁਡੇਮ	951
276.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਰੰਗਾਰੇਡੀ	951
277.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਖੇਵੈ	934
278.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਉੱਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	939
279.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲਖਨਊ	920
280.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਖੇੜੀ	921
281.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਾਗਪਤ	921
282.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਨਪੁਰ ਦੇਹਤ	923
283.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵਾਰਾਣਸੀ	924
284.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਆਗਰਾ	925

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
285.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੰਨੌਜ	925
286.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਿਜਨੌਰ	925
287.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਲੀਆ	926
288.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੁਜ਼ਫਰਨਗਰ	926
289.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅੰਬੇਡਕਰ ਨਗਰ	926
290.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚੰਦੌਲੀ	926
291.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਮੇਠੀ	926
292.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਾਰਾਬੰਕੀ	927
293.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਜਾਲੌਨ	927
294.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚਿਤਰਕੁਟ	927
295.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਔਰੰਯਾ	928
296.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੌਂ	929
297.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੌਸ਼ਾਂਬੀ	930
298.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪੀਲੀਭੀਤ	930
299.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮਹਾਰਾਜਗੰਜ	932
300.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ	932
301.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੁਝਾਉਨ	933
302.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੌਂਡਾ	933
303.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਹਾਥਰਸ	933
304.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਾਮਲੀ	934
305.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਸਗੰਜ	934
306.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਉਨਾਵ	934
307.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੰਭਲ	937
308.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਏਟਾ	937
309.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦੇਵਰੀਆ	938
310.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਿਧਾਰਥਨਗਰ	939
311.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੰਦਾ	940
312.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਲਰਾਮਪੁਰ	941
313.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਰਾਵਸਤੀ	942
314.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲਲਿਤਪੁਰ	943
315.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ	943
316.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸਹਾਰਨਪੁਰ	943

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
317.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗਾਂਜੀਆਬਾਦ	944
318.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਰਾਏਬਰੇਲੀ	945
319.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਰੇਲੀ	945
320.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਆਜਮਗੜ੍ਹ	945
321.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਸਤੀ	947
322.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁਸ਼ੀਨਗਰ	948
323.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੇਨਭੱਦਰ	948
324.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇਟਾਵਾ	949
325.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ	952
326.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਚਮੋਲੀ	922
327.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਟਿਹਰੀਗੜ੍ਹਵਾਲ	945
328.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਅਲਮੋੜਾ	946
329.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਹਰਿਦੁਆਰ	947
330.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਉੱਤਰਕਾਸ਼ੀ	947
331.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਉਦਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ	948
332.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਪਿਥੌਰਾਗੜ੍ਹ	948
333.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਪੁਰੁਲੀਆ	921
334.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਬਾਰਗੁਮ	926
335.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਮੇਦਿਨੀਪੁਰ ਈਸਟ	934
336.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਕਲੀਮਪੋਂਗ	935
337.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਪੱਛਮਬਰਧਮਾਨ	935
338.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਪੂਰਬਬਰਧਮਾਨ	937
339.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਬਾਦ	946
340.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਕੋਲਕਾਤਾ	948
341.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	24 ਪਰਗਾਨਾ ਉੱਤਰ	949
342.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਮਾਲਦਾਹ	949
343.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਦਿਨਾਜਪੁਰ ਉੱਤਰ	949
344.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਜਲਪਾਈਗੁੜੀ	950
345.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਕੂਚਬਿਹਾਰ	951
346.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਬੀਰਭੂਮ	951
347.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ	952

20 ਲੱਖ/ਸਾਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 952 ਤੋਂ ਵੱਧ SRB ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
1.	ਅੰਡੇਮਾਨੰਦ ਨਿਕੋਬਾਰ ਟਾਪੂ	ਦੱਖਣੀ ਅੰਡੇਮਾਨ	958
2.	ਅੰਡੇਮਾਨੰਦ ਨਿਕੋਬਾਰ ਟਾਪੂ	ਉੱਤਰੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਅੰਡੇਮਾਨ	985
3.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮ	963
4.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ	970
5.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟ ਗੋਦਾਵਰੀ	973
6.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪੱਛਮੀ ਗੋਦਾਵਰੀ	979
7.	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਗੁੰਟੂਰ	988
8.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕ੍ਰਾਦੀ	959
9.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ੀਯੋਮੀ	964
10.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਚਾਂਗਲਾਂਗ	975
11.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਵੈਸਟਸਿਆਂਗ	989
12.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੋਂਗਡਿੰਗ	996
13.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਮਲੇ	1000
14.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਪੱਕੇਕੇਸਾਂਗ	1000
15.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲੋਅਰਸੁਬੰਸੀਰੀ	1044
16.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਈਸਟਕਮੋਂਗ	1378
17.	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅੰਜਾਵ	1512
18.	ਅਸਾਮ	ਧੋਮਾਜੀ	953
19.	ਅਸਾਮ	ਦਰੰਗ	955
20.	ਅਸਾਮ	ਜੋਰਹਾਟ	956
21.	ਅਸਾਮ	ਹੋਜੈ	958
22.	ਅਸਾਮ	ਨਗਾਓਂ	960
23.	ਅਸਾਮ	ਚਿਰੰਗ	968
24.	ਅਸਾਮ	ਕਚਰ	970
25.	ਅਸਾਮ	ਬੋਂਗਾਈਗਾਓਂ	973
26.	ਅਸਾਮ	ਵੈਸਟਕਾਰਬੀਐਂਗਲੋਂਗ	976
27.	ਅਸਾਮ	ਹੈਲਕੰਡੀ	984
28.	ਅਸਾਮ	ਚਰੈਦੇਉ	992
29.	ਬਿਹਾਰ	ਸਹਰਸਾ	955
30.	ਬਿਹਾਰ	ਸੁਪੌਲ	962

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
31.	ਬਿਹਾਰ	ਕਟਿਹਾਰ	962
32.	ਬਿਹਾਰ	ਮਧੇਪੁਰਾ	966
33.	ਬਿਹਾਰ	ਪੂਰਨੀਆ	967
34.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਮਹਾਸਮੁੰਦ	954
35.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਜੰਜਗੀਰ-ਚੰਪਾ	956
36.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬਾਲੋਦ	956
37.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬਿਲਾਸਪੁਰ	960
38.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਗੜੀਆਬੰਦ	961
39.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਕੋਰੀਆ	966
40.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਧਮਤਰੀ	968
41.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਗੌਰੇਲਾਖੇਂਦਰਮਾਰਵਾਹੀ	974
42.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬਲਰਾਮਪੁਰ	975
43.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਮੁੰਗੋਲੀ	978
44.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਰਾਏਪੁਰ	980
45.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬਸਤਰ	983
46.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਕਬੀਰਧਾਮ	984
47.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਬੀਜਾਪੁਰ	985
48.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਕੋਂਡਗਾਓ	985
49.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਰਾਜਨੰਦਗਾਓ	990
50.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਸੁਕਮਾ	994
51.	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	ਦਾਂਤੇਵਾੜਾ	1038
52.	ਦਿੱਲੀ	ਉੱਤਰ	967
53.	ਗੁਜਰਾਤ	ਕੱਛ	957
54.	ਗੁਜਰਾਤ	ਖੇੜਾ	957
55.	ਗੁਜਰਾਤ	ਜਾਮਨਗਰ	960
56.	ਗੁਜਰਾਤ	ਮੇਰਬੀ	978
57.	ਹਰਿਆਣਾ	ਪਲਵਲ	961
58.	ਹਰਿਆਣਾ	ਫਤਿਹਾਬਾਦ	964
59.	ਹਰਿਆਣਾ	ਨੂਹ	964
60.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਿਲਾਸਪੁਰ	957
61.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕੁੱਲੂ	964

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
62.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੋਲਨ	964
63.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਿਮਲਾ	971
64.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਊਨਾ	978
65.	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਲਾਹੁਲ ਅਤੇ ਸਪਿਤੀ	1294
66.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਕੁਪਵਾੜਾ	956
67.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਪੁੰਛ	958
68.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਕਿਸ਼ਤਵਾੜ	965
69.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਅਨੰਤਨਾਗ	967
70.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਪੁਲਵਾਮਾ	970
71.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਬਾਰਾਮੂਲਾ	973
72.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਕੁਲਗਾਮ	985
73.	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	ਬਡਗਾਮ	1031
74.	ਝਾਰਖੰਡ	ਦੁਮਕਾ	954
75.	ਝਾਰਖੰਡ	ਸਿਮਡੇਗਾ	956
76.	ਝਾਰਖੰਡ	ਸਾਹਬਗੰਜ	959
77.	ਝਾਰਖੰਡ	ਜਾਮਤਾਰਾ	968
78.	ਝਾਰਖੰਡ	ਪਾਕੁਰ	969
79.	ਝਾਰਖੰਡ	ਸਰਾਇਕੇਲਾ ਖਰਸਾਵਨ	972
80.	ਝਾਰਖੰਡ	ਪੱਛਮੀ ਸਿੰਘਭੂਮ	973
81.	ਝਾਰਖੰਡ	ਖੁੰਟੀ	989
82.	ਝਾਰਖੰਡ	ਪੂਰਬੀ ਸਿੰਘਭੂਮ	990
83.	ਝਾਰਖੰਡ	ਲੋਹਰਦਗਾ	992
84.	ਕਰਨਾਟਕ	ਹਸਨ	955
85.	ਕਰਨਾਟਕ	ਤੁਮਕੁਰੁ	956
86.	ਕਰਨਾਟਕ	ਬਾਗਲਕੋਟ	958
87.	ਕਰਨਾਟਕ	ਕਲਬੁਰਗੀ	961
88.	ਕਰਨਾਟਕ	ਧਾਰਵਾੜ	961
89.	ਕਰਨਾਟਕ	ਦਵਾਂਗੋਰੇ	961
90.	ਕਰਨਾਟਕ	ਕੋਡਾਗੁ	962
91.	ਕਰਨਾਟਕ	ਰਾਏਚੁਰ	976
92.	ਕਰਨਾਟਕ	ਗਦਗ	988

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
93.	ਕਰਨਾਟਕ	ਦਕਸ਼ੀਨਾ ਕੰਨੜ	997
94.	ਕੇਰਲ	ਤ੍ਰਿਸੂਰ	955
95.	ਕੇਰਲ	ਤਿਰੂਵਨੰਤਪੁਰਮ	957
96.	ਕੇਰਲ	ਇਡੁੱਕੀ	960
97.	ਕੇਰਲ	ਕੋਲਮ	962
98.	ਕੇਰਲ	ਪਲੱਕੜ	964
99.	ਕੇਰਲ	ਕੋਟਾਯਮ	964
100.	ਕੇਰਲ	ਏਰਨਾਕੁਲਮ	967
101.	ਕੇਰਲ	ਮਲਪੁਰਮ	971
102.	ਕੇਰਲ	ਵਾਇਨਾਡ	985
103.	ਲਦਾਖ	ਲੇਹ ਲੱਦਾਖ	959
104.	ਲਦਾਖ	ਕਾਰਗਿਲ	984
105.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਉਜੈਨ	954
106.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦਮੋਹ	954
107.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਛਿੰਦਵਾੜਾ	959
108.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਨਿਬਾਰੀ	961
109.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੇਹਰੀ	962
110.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੈਤੁਲ	966
111.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਦੇਵਾਸ	967
112.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਰਾਜਗੜ੍ਹ	971
113.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਇੰਦੌਰ	973
114.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਡਿੰਡੇਰੀ	974
115.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਾਲਾਘਾਟ	979
116.	ਮੱਧਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਨੂਪਪੁਰ	984
117.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਔਰੰਗਾਬਾਦ	954
118.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਮੁੰਬਈ ਉਪਨਗਰ	954
119.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਰਤਨਾਗਿਰੀ	957
120.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਠਾਣੇ	964
121.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਅਮਰਾਵਤੀ	971
122.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਯਵਤਮਾਲ	976
123.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਰਾਏਗੜ੍ਹ	977

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
124.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਗਪੁਰ	983
125.	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	ਨਾਂਦੇੜ	1000
126.	ਮਣੀਪੁਰ	ਬੌਬਲ	960
127.	ਮਣੀਪੁਰ	ਚੂਰਾਚੰਦਪੁਰ	967
128.	ਮਣੀਪੁਰ	ਕਾਂਗਪੋਕਪੀ	973
129.	ਮਣੀਪੁਰ	ਸੈਨਾਪਤਿ	1002
130.	ਮਣੀਪੁਰ	ਉਖਰੁਲ	1013
131.	ਮਣੀਪੁਰ	ਬਿਸ਼ਨੁਪੁਰ	1068
132.	ਮਣੀਪੁਰ	ਕਾਮਜੋਂਗ	1075
133.	ਮਣੀਪੁਰ	ਜਿਰੀਬਾਮ	1111
134.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਈਸਟਖਾਸੀ ਪਹਾੜੀਆਂ	955
135.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਵੈਸਟ ਜੈਨਟੀਆ ਹਿਲਜ਼	955
136.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਪੱਛਮੀ ਖਾਸੀ ਪਹਾੜੀਆਂ	958
137.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਦੱਖਣੀ ਪੱਛਮੀ ਖਾਸੀ ਪਹਾੜੀਆਂ	983
138.	ਮੇਘਾਲਿਆ	ਈਸਟ ਜੈਨਟੀਆ ਹਿਲਸ	988
139.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਸੈਚੁਅਲ	957
140.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਚੰਫਾਈ	981
141.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਸਾਈਹਾ	991
142.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਸਰਚਿਪ	1011
143.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਕੋਲਾਸਿਬ	1045
144.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	ਮਮਿਤ	1054
145.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਫੇਕ	972
146.	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	ਲੌਂਗਲੋਂਗ	1141
147.	ਉੜੀਸਾ	ਬਾਲੇਸ਼ਵਰ	953
148.	ਉੜੀਸਾ	ਨਬਰੰਗਪੁਰ	957
149.	ਉੜੀਸਾ	ਦੇਵਗੜ੍ਹ	958
150.	ਉੜੀਸਾ	ਪੁਰੀ	959
151.	ਉੜੀਸਾ	ਗਜਪਤੀ	962
152.	ਉੜੀਸਾ	ਮਯੂਰਭੰਜ	970
153.	ਉੜੀਸਾ	ਰਯਾਗੜਾ	970
154.	ਉੜੀਸਾ	ਨੁਪਾਡਾ	972

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
155.	ਉੜੀਸਾ	ਸੁੰਦਰਗੜ੍ਹ	982
156.	ਉੜੀਸਾ	ਝਾਰਸੁਗੁਡਾ	998
157.	ਪੁਡੁਚੇਰੀ	ਯਾਨਮ	989
158.	ਪੁਡੁਚੇਰੀ	ਪਾਂਡੀਚਰੀ	996
159.	ਪੰਜਾਬ	ਰੂਪਨਗਰ	954
160.	ਪੰਜਾਬ	ਬਰਨਾਲਾ	965
161.	ਪੰਜਾਬ	ਮੋਗਾ	965
162.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਚੂਰੂ	953
163.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਨਾਗੌਰ	954
164.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੇਧਪੁਰ	962
165.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬਾਂਸਵਾੜਾ	965
166.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜਲੌਰ	967
167.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਉਦੈਪੁਰ	967
168.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬੀਕਾਨੇਰ	970
169.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਜੈਸਲਮੇਰ	971
170.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਹਨੂੰਮਾਨਗੜ੍ਹ	974
171.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬੁੰਬੁਨੂ	982
172.	ਰਾਜਸਥਾਨ	ਬਾੜਮੇਰ	989
173.	ਸਿੱਕਮ	ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	963
174.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਲੂਪੁਰਮ	953
175.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਵੇਲੋਰ	956
176.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਵਰੂਰ	956
177.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਤਿਰੂਵੱਲੂਰ	962
178.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੁਡਲੋਰ	962
179.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਚੇਂਗਲਪੱਟੂ	966
180.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਕੋਈਂਬਟੂਰ	974
181.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਇਰੋਡ	974
182.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਚੇਨਈ	976
183.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਵਿਰੂਪੁਨਗਰ	977
184.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਮੇਦਿਨੀਪੁਰ ਵਾਟ	977
185.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਬਾਂਕੁਰਾ	979
186.	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	ਹਾਵੜਾ	989

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ	ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਜਨਮ (SRB) 2020-21 as per HMIS
187.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਜਾਗਿਤਾਲ	956
188.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਿਮਸਾਬਾਦ	957
189.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਆਦਿਲਾਬਾਦ	958
190.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਜੇਗੁਲੰਬਾਗੜਵਾਲ	969
191.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਜਾਗਿਤਾਲ	971
192.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਿਜ਼ਾਮਾਬਾਦ	984
193.	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	ਨਿਰਮਲ	1008
194.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਧਲੈ	958
195.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਗੋਮਤੀ	962
196.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਉਨਾਕੋਟੀ	968
197.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਦੱਖਣੀ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	1000
198.	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	ਸਿਪਹੀਜਾਲਾ	1008
199.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਅਜੁੱਧਿਆ	953
200.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ	954
201.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮਹੇਬਾ	954
202.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸ਼ਾਹਜਹਾਂਪੁਰ	958
203.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਮੇਰਠ	958
204.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬਹਿਰਾਇਚ	958
205.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਰਾਮਪੁਰ	958
206.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ	959
207.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਝਾਂਸੀ	964
208.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਕਾਨਪੁਰਨਗਰ	967
209.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਜੌਨਪੁਰ	972
210.	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	ਸੰਤਕਬੀਰ ਨਗਰ	978
211.	ਉਤਰਾਖੰਡ	ਦੇਹਰਾਦੂਨ	968
212.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਦਿਨਾਜਪੁਰ ਦਕਸ਼ੀਨ	953
213.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਹੁਗਲੀ	955
214.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਨਾਦੀਆ	956
215.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	24 ਪਰਗਨਸ ਦੱਖਣ	964
216.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਮੇਦਿਨੀਪੁਰ ਪੱਛਮੀ	967
217.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਬਾਂਕੁਰਾ	967
218.	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	ਹਾਵੜਾ	974

महिला अडे बाल
विकास मंत्राले
भारत सरकार